

De woonwensen van allochtonen lijken sterk op die van hun autochtone medeburgers, zei René Scherpenisse, directeur van de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV). Die denktank houdt zich sinds 1982 bezig met het initiëren, begeleiden en evalueren van vernieuwingen op het gebied van bouwen en wonen. Scherpenisse refereerde aan een onderzoek dat de SEV in 2000 aan de hand van face-to-face gesprekken heeft gehouden naar de woonwensen van Turken, Marokkanen en Surinamers. Net als de meeste autochtonen blijken zij het liefst in een eengezinswoning in een nette, veilige en rustige buurt te wonen met voldoende basisvoorzieningen als winkels en openbaar vervoer. Wel constateerde de SEV dat er bij allochtonen, meer dan bij autochtonen, een groot verschil is tussen de huidige en de gewenste woonsituatie.

Andere verschillen betreffen vooral praktische aanpassingen van de woning. Zo geven vooral Turken de voorkeur aan een minder zichtbaar toilet en gescheiden woon- en eetvertrekken.

Hans Peters, betrokken bij nieuwbouwprojecten van woningstichting Heteren

"Hoewel de stedelijke problematiek bij ons in Heteren niet zo speelt, vond ik het onderwerp van het debat erg interessant. Ik zie zeker een toekomst voor multicultureel bouwen. We moeten onze eigen cultuur niet teniet doen, maar ons wel aanpassen aan andere invloedsferen. Belangrijk is dat we niet zomaar gebouwen en bouwstijlen uit andere landen kopiëren, maar ze inpassen in de lokale context. Wat dat betreft vond ik Le Medi een goed voorbeeld. Het zou mooi zijn als zulke projecten navolging zouden krijgen."

Marokkanen willen het liefst een ruime entree en een aparte, afgesloten keuken. Scherpenisse: "Vooral de eerste generatie hecht waarde aan zulke aspecten. Naarmate de generaties vorderen wordt het verschil met de wensen van autochtonen kleiner."

"Ik ben teleurgesteld", reageerde iemand uit de zaal. "Ik had veel spectaculairdere verschillen verwacht." Toen Scherpenisse erkende dat dat voor hem ook gold, zei de man: "Misschien moet je de volgende keer suggestievere vragen stellen." Ja, antwoordde Scherpenisse, "als je per se multicultureel wilt bouwen wel."

Trampoline

Naar aanleiding van een andere vraag uit de zaal zei Scherpenisse dat hij een scherpere tweedeling verwacht onder allochtonen. "Driekwart van de mensen die afstuderen aan de Erasmus Universiteit is van niet-Nederlandse afkomst. Maar tegelijkertijd zie je een enorme uitval onder allochtone vmbo-scholieren. Ik vraag me af of dat niet helemaal fout gaat." Speciaal voor die laatste groep

Anita Reitsema, zelfstandig procesbegeleider stedelijke vernieuwing

"Ik vond het een interessant debat, maar miste aandacht voor de hele organisatie van multicultureel bouwen en de bouw van sociale huurwoningen. In Nijmegen ben ik betrokken bij het project Kleurrijk Grijs. Ik heb onderzoek gedaan naar de woonwensen van Turkse en Marokkaanse ouderen. Dat werd erg gewaardeerd. Verschillende mensen zeiden: 'Ons is nog nooit wat gevraagd.' Op basis van die wensen worden sociale huurwoningen gebouwd op het voormalige Dobbmann-terrein. Ik denk dat vooral de eerste generatie allochtonen behoefte heeft aan multicultureel bouwen. Overigens denk ik dat ook autochtonen willen wonen in de huizen van Nahied Koolen, maar onder die groep wordt zelden onderzoek gedaan."

heeft SEV in Rotterdam zogenaamde foyers gebouwd. Scherpenisse: "Dat is een vorm van begeleid wonen. Jongeren kunnen relatief goedkoop in de foyers wonen maar zijn verplicht mee te doen aan bijvoorbeeld een opleidingsprogramma of een cursus toeleiding naar de arbeidsmarkt. We proberen zo de woonsituatie als katalysator te laten fungeren en de situatie van mensen echt te verbeteren. Van vangnet naar trampoline, noemen we dat project."

Scherpenisse beschreef nog een ander project: Le Medi. In de Rotterdamse wijk Bospolder-Tussendijken worden de komende jaren 700 nieuwe koopwoningen gebouwd. Onderdeel daarvan is Le Medi, een complex van 400 woningen die naar Mediterraans voorbeeld worden gebouwd. Scherpenisse: "Met het project kan Rotterdam laten zien dat de multiculturaliteit van de stad ook betekenis heeft voor de fysieke omgeving. Er komt een ommuurde stad, waarin mensen wonen rondom een eigen binnenwereld. In de woningen komt onder andere een

scheiding tussen openbare en privé-ruimten."

Salonhalwoningen

Architect Nahied Koolen heeft in 1998 onderzoek gedaan naar de woonwensen van Turken en Marokkanen in Den Haag. Ze liet de ondervraagden plattere gronden en advertenties van koopwoningen uit de krant zien. "Tot mijn verbazing zeiden zowel Turken als Marokkanen: 'Zo willen we niet wonen.' Ze vonden de indeling van de huizen niet efficiënt. De gang beschouwden ze als verloren ruimte, waarin geen enkele activiteit mogelijk was. Verder wilden ze zowel formele als informele activiteiten in de woonkamer kunnen organiseren."

Op basis van deze wensen heeft Koolen woningen ontworpen met een eetkeuken voor het informeel samenzijn, maar ook een gastenkamer voor formelere activiteiten. Overigens reageerden ook autochtonen enthousiast. Zo vonden studenten van de Academie voor Bouwkunst, aan wie Koolen de ontwerpen ter toetsing

Osmose college

verslag nr. 2 derde reeks debatavond 25-04-2005

Osmose-college over multicultureel bouwen

“Eerste generatie wil speciale woningen”

Allochtonen hebben vrijwel dezelfde woonwensen als autochtonen. Of toch niet? Verschillende onderzoeken lijken elkaar tegen te spreken. Hoe belangrijk zijn bouwen en huisvesting eigenlijk voor onze multiculturele samenleving? En hoe spelen woningcorporaties in op de toenemende multiculturalisering? Op zulke vragen ging een select, maar geïnteresseerd gezelschap in tijdens het derde Osmose-college van het seizoen.

komen. Verschillende mensen uit de zaal wezen er echter op dat het niet uitsluitend om een multicultureel probleem gaat. “Ook voor andere groepen worden geen specifieke woningen gebouwd.”

SEV-directeur Scherpenisse lichtte toe hoe de aanpak in Engeland verschilt van die in ons land. In Nederland is de stedelijke vernieuwing sterk fysiek georiënteerd en blijven de sociale en economische aspecten vaak onderbelicht. In Engeland lopen tientallen projecten met als uitgangspunt dat stedelijke vernieuwing draait om (het herstellen van) kansen van mensen. “De sociale aanpak staat centraal. Woningcorporaties regiseren activiteiten als jobcoaching, schuldsanering en onderwijsprogramma’s. We zijn nu op zoek naar corporaties die zulke ideeën in Nederland willen uitwerken.”

Als we constateren dat multicultureel bouwen zin heeft, waarom gebeurt het dan niet, vroeg Osmose-directeur Hans Spijkerman zich af. “Waar zitten de beslissers?” Modder: “Kijkt u eens naar de colleges van B&W. Daarin zitten vooral blanke mannen van boven de vijftig. Voor mij is het niet vreemd dat ze hier niet voor kiezen. Op dat vlak zal het een en ander moeten veranderen. Maar dat kost tijd.”

voorlegde, de indeling ideaal om wonen en werken te combineren.

Elders in het land heeft Koolen andere wensen van allochtonen in praktijk gebracht. Omdat veel allochtonen behoefte hebben aan ontmoetingsplekken tussen de woningen, zijn in de wijk Boschveld in Den Bosch pleintjes gemaakt met bestrating, zitplaatsen en groen. In de Arnhemse wijk Malburgen is Koolen al een jaar of drie bezig met het realiseren van twee zogeheten salonhalwoningen, waarvan de indeling aansluit op de voorkeuren van allochtonen.

Bizarre verhouding

Gespreksleider Jaap Modder, in het dagelijks leven voorzitter van het college van bestuur van het Knooppunt Arnhem-Nijmegen, noemde het verschil in uitkomsten tussen de woonwonderzoekten van Koolen en de SEV opvallend. “Ik begrijp dat er toch alle redenen zijn om multicultureel te bouwen. Gezien de bevolkingssamenstelling van bijvoorbeeld Rotterdam is het buitengewoon curieus dat er zo weinig interessante bouwprojecten zijn. In grote steden is sprake van een bizarre verhouding tussen het aantal allochtonen en wat we voor deze groep doen. En dat terwijl multiculturele bouwprojecten geen aanslag vormen op een stad, maar die juist gezelliger maken.”

Volgens Modder zou het goed zijn als er meer allochtone architecten zouden

osmose

adviesbureau voor multiculturele vraagstukken